

Fővárosi Ítéltábla
Büntető Kollégiumvezető

1055 Budapest, Markó utca 16.
t. 06 1 268 4813, fax.: 06 1 268 4814
www.birosag.hu

A szexuális bűncselekmények bizonyítási és minősítési kérdései
Szakmai konzultáció – jegyzőkönyv kivonat
2017. április 3.

A szakmai konzultáción a Fővárosi Ítéltábla Büntető Kollégiumának bírái és bírósági titkárai vettek részt. Előadást tartott a Fővárosi Ítéltábla Büntető Kollégiumának bírása.

A bíró úr üdvözli a megjelenteket, ismerteti a szakmai konzultáció tematikáját, továbbá tájékoztatja a megjelenteket, hogy a konzultációról jegyzőkönyv készül.

Előadja, hogy a februári előadását (a képzők képzésén elhangzottakat) fogja jórészt megismételni, kiegészítve azt a legfontosabb jogelvekkel, bírósági határozatokkal.

A mai szakmai konzultáció a nemi erkölcs elleni bűncselekményekről szól, azon belül: a szexuális bűncselekményekkel összefüggő bizonyítási kérdések a bírósági eljárásban, a szexuális bűncselekmények minősítési, elhatárolási kérdései, valamint a szexuális bűncselekmények büntetékiszabási gyakorlata fog terítékre kerülni.

Az előadásomban a nemi erkölcs elleni bűncselekményekről lesz szó. Az új Btk.-ban a 196. §, a szexuális kényszerítés címszó alatt a régi „nemi zsarolást” (kényszerítést) veszi át, ez azért lesz fontos tényállás, mert lényegében „anya-tényállása” az egész fejezetnek. Amikor a 2/2016. BJE határozat egyfajta rendszertani értelmezést ad, akkor ennek a törvényi tényállásnak a felépítettségére is utal, ezért is fontos ennek az ismerete. Az összes többi nemi erkölcs elleni tényállás visszautal a 196. §-ban foglaltakra, tehát egymásra utaló diszpozíciók sorával találkozhatunk. A szexuális cselekmény fogalmának bevezetése nemcsak egy jogesztétikai kérdés, amely összevonja a fajtalanságot és a közösülést, hanem a halmazati minősítésre, a folytatólagos egységre, a természetes egység kérdéskörére is kihat, egységteremtő hatása van, illetve a halmazati nehézségek leküzdésében is egy józan leegyszerűsítést hozott.

A szexuális cselekmény fogalmát ismertetném röviden, amely nem újdonság a jelenlévők előtt. Megjegyezni kívánom, hogy azok a halmazati problémák, amik korábban felmerültek a régi törvény alapján, mostanra már letisztultak. Az erőszakos nemi erkölcs elleni bűncselekménynél az elkövetési magatartás súlyosan szeméremsértő jellege, mint objektív elem a mai tényállásban is megmaradt. A Btk. 197.§-nál a sértett életkorához kapcsolódó problémák kerülnek a minősítési kérdések középpontjába.

Az egyik legapróbb, de lényeges változásra is felhívnom a figyelmet, ami nem biztos, hogy első olvasásra feltűnik. A korábbi Btk. (1978. évi IV. törvény) az (1) bekezdéses erőszakos nemi erkölcs elleni bűncselekményeknél magánindítványhoz kötötte a büntetőeljárás megindítását, az új Btk.-ban a 197. § (1) bekezdés b) pontja már nincs magánindítványhoz kötve. Ilyen esetekben, ha a régi Btk. hatálya alatti az elkövetés, és magánindítványt nem terjesztettek elő, akkor gondolkodás nélkül a régi Btk. alkalmazása válhat indokolttá, a régi Btk. szerinti büntethetőséget kizáró, az új Btk. szerinti eljárási akadály folytán.

Megszűnt a megdönthetetlen vélelem, ami a sértett 12. életévéhez kapcsolódott, ez azonban nem azt jelenti, hogy relevánssá vált volna a 12 év alatti személy nemi aktusba való beleegyezése, hanem a törvény külön bekezdésben nevesíti a nevezett korosztállyal

szembeni elkövetést.

A miniszteri indokolás is utal erre, a védett korcsoport ugyanaz, mint a korábbi törvény esetében, azonban a törvényi védelem eltörlésével esetenként vizsgálandó, hogy az adott 12 év alatti sértett védekezésre képtelen állapotú volt-e vagy sem.

A 12. életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett bűncselekményeknél, ha az elkövető a sértettel a törvényben meghatározott személyi viszonyban áll, akkor a (4) bekezdés a) pont szerinti „szuper minősített eset” állapítandó meg.

Mindenképp megállapítható a minősített eset, ha ilyen személyi viszony áll fenn, függetlenül attól, hogy a szexuális cselekményt kényszerítéssel, vagy anélkül valósították-e meg. Ezt az említett jogegységi határozat eldöntötte.

Újabb sértetti életkori határ is belépett a 197.§ (3) bek. a) pontnál: a be nem töltött 18. életév

(ez a bekezdés a 12-18. életévig védi a sértettek körét).

Újdonság, hogy a 197.§ (5) bek. sui generis előkészületi magatartásokat szabályoz.

Szexuális visszaélésnél (198.§) az elkövetői életkor szempontjából dekriminalizáció valósult meg, elkövető kizárólag tizennyolcadik életévét betöltött személy lehet. Egyebekben az új Btk-ban szabályozott fenti tényállás lényegében a korábbi Btk. szerinti megrontást fedi le.

Sértetti életkorok jelentősége: 12 év alatt a beleegyezésnek nincs jogi relevanciája, a cselekmény feltétlenül szexuális erőszaknak minősül.

12-14 éves korig a sértetti beleegyezésnek a büntetőjogi felelősség szempontjából szintén nincs jelentősége, azonban a jogi minősítésre kihat. A 198.§ (1)-(3) bekezdései alapvetően ezt a korosztályt védik a konszenzuális nemi aktusoktól.

Belép azonban a 14-18 éves sértetti korosztály is, de csak a befolyási viszonyal visszaélő elkövetők esetében.

A beleegyezésen alapuló szexuális kapcsolat törvényileg vélelmezett korhatára továbbra is a 14. életév.

Megpróbáltam az elmúlt 2 év ítélőtáblai gyakorlatát áttekinteni abból a szempontból, hogy melyek azok az elvi állásfoglalások, amelyek a mai napig hasznosíthatóak.

A bírói gyakorlat által kifejlesztett azon jogelvek, amelyek a felmerülő anyagi jogi kérdések megválaszolására az új Btk. szabályozására tekintettel is alkalmasak:

A halmazati problémák, a különböző sértetti életciklusokon átívelő szexuális bűncselekmények esetén: az elkövető a bűncselekmény elkövetését megkezdi a sértett 12 éves kora előtt úgy, hogy fennáll a hozzátartozói vagy egyéb törvényileg szabályozott személyes viszony és 12 éves kora után is folytatja ezt *sértetti beleegyezéssel*, egészen a sértett 18 éves koráig. Ilyenkor valóságos anyagi heterogén halmazatot kell megállapítani: (BH1983.1.) (BH2000.477.)

Más esetkör az, amikor 12 év előtt megkezdi és 12 év után minősített erőszakkal, vagy fenyegetéssel folytatja továbbra is a szexuális cselekményeit. Ez már folytatólagos egység és a súlyosabb részselekmény szerint kell minősíteni a szexuális erőszakot (197.§), amely nyilvánvalóan a 12 év alatti sértett sérelmére való elkövetéshez igazodik.

Felügyelet alatt állás, mint minősítő körülmény: gyakran fordul elő, hogy a szülői felügyeleti joggal rendelkező törvényes képviselő ad hoc jelleggel rábízva valakire a gyermeket és ilyenkor a vádlott azzal védekezik, hogy „rám csak 2 percre volt bízva”, nem gyakoroltam felügyeleti jogokat. A bírói gyakorlat egységes abban, hogy a rövid időre történő rábízás is elegendő, ezért a BH2011.30. jogesetre is figyelemmel megállapítható a

minősített eset, mindegy, hogy rövid idő volt vagy hosszabb a felügyelet tartama.

A többes elkövetés esetén: nem társtettségéről beszélünk, hanem önálló tettesi alakzatot kell megállapítani. A többes elkövetés már önmagában minősítő körülmény, ezért kizárt a társtettség megállapítása. (BH2000.279.).

Vérfertőzéssel való halmazati viszony: meg kell-e állapítani alaki halmazatot vagy sem? A korábban már említett minősített személyi viszonyok esetén (hozzátartozó stb.) nem állapítható meg, mivel a minősítő körülményeknél már értékelést nyert a személyes viszony, ezért a büntetés kiszabásánál vehető csak figyelembe súlyosító körülményként. (kétszeres értékelés tilalma, látszólagos alaki heterogén bűnhalmazat).

18. életévét be nem töltött sértettek esetében az erőszak kisebb foka is megalapozhatja a minősített erőszak megállapításához szükséges mértéket (BH2014.201.).

A 2/2016. BJE határozat folytán kiszélesedett az elkövetési magatartások köre, igen széles spektrumba tartozó cselekmények minősülnek a szexuális erőszak „szuper minősített esete” szerint. Ez nagy felelősséget jelent a büntetés kiszabásakor.

Röviden az eljárásjogi kérdésekről. Tipikus helyzet: a 12 év alatti sértettet az eljárás során a nyomozási bíró kihallgatja tanúként. Mellette megjelennek a szakpszichológusi vélemények, amelyek ideális esetben a konfabulációra való hajlamot, a sérteti előadás élményszerűségét vizsgálják, azaz jó esetben nem a szavahihetőséget.

A gyermek szakpszichológusi véleményeknek az alábbi szakkérdésekre kellene választ adniuk: volt-e szexuális abúzus, vannak-e szexuális traumatizáltságra utaló jelek a sértettnél, van-e a gyermeknél konfabulációra való hajlam, amit a sértett előadott, az élményszerű-e.

A szavahihetőséget a szakértő nem vizsgálhatja, ez kizárólag bírói kompetencia.